

DEEL 1

-

VERANTWOORDING VAN DE BEWARINGS- EN Vernietigingsrichtlijnen

3. MILITIE EN MILITIEVERGOEDINGEN^{1 2}

3.1. MILITIE

Vanaf 1817 zijn de documenten inzake militie in deze bewarings- en vernietigingslijst opgenomen. Alles wat van vóór die tijd dateert zoals b.v. de garde nationale, conscriptie, vrijwilligers en ook de documenten inzake schutterij en burgerwacht blijven bewaard. Vallen buiten het bestek van het huidig onderzoek : de specifieke documenten inzake oorlogen en oorlogstoestanden, opeisingen, ravitaillering, rantsoenering enz. Ook hier geldt dat de documenten die niet worden vermeld niet mogen vernietigd worden zonder toelating van de algemene rijksarchivaris.

De organisatie van de militie werd vastgelegd door de wet van 8 januari 1817. Deze wet bleef in voege tot 1870. Toen regelde een totaal nieuwe wet, de organieke wet van 03.06.1870, de organisatie van de recrutering van het leger (t.g.v. diverse wijzigingen herdrukt in B.S. 19.08.1881). De formulieren werden gewijzigd in 1902 (K.B. 20.10.1902). De volgende belangrijke wijziging, vooral dan op het gebied van recrutering, werd vastgelegd in de wet van 14 december 1909, wanneer de loting en de mogelijkheid zich tegen geld te laten vervangen werden afgeschaft (gecoördineerd bij K.B. 14.01.1910). Voortaan werd het principe gehuldigd dat elke familie met mannelijke afstammelingen instond voor één volledige militaire dienst. De wet van 30.08.1913 voerde de algemene dienstplicht in (gecoördineerd bij K.B. 01.10.1913). Vervolgens was er de wet van 10.03.1923 (en van 24.08.1923 op de werving) gecooördineerd krachtens K.B. van 15.08.1923 (B.S. 24.08.1923)

¹ Gepubliceerd in: MARÉCHAL, Griet. *Bewaring en vernietiging van gemeentearchieven Richtlijn en advies*, Brussel, 1986, p. 47-60.

² Inzake militie verschenen veel verzamelingen van wetteksten, handboeken en commentaren vaak uitgegeven door bestuursdrukkerijen. We vermelden er slechts enkele. H. SCHULTZE, *Reglement op de nationale militie met aantekeningen en modellen*, 1829; *Milice Nationale. Nouveaux modèles de registres, certificats etc. approuvés par arrêté royal du 23 novembre 1871* (extrait du Recueil des lois et arrêtés royaux, n°138, 1871; *Nationale militie. Voorbeelden van registers, getuigschriften en andere stukken rakende de toepassing der wet op de militie goedgekeurd door K.B. van 20 oktober 1902*, Verzameling der wetten, 1902; *Les lois belges (Belgische wetten) n° 1 Milice nationale (nationale militie)* annotées par (toegelicht door) K. BRANTS, Brussel, 1914; A. ROLAND en Th. WOUTERS, *Guide pratique en matière de milice*, Gent, 1890; V. BONET, *Loi sur la milice et loi sur la rémunération en matière de milice*, Gent, 1903; V. BONET en Th. JACQUEMIN, *Lois sur la milice § sur la rémunération en matière de milice*, Gent, 1910; ID., *Commentaire des lois de milice*, 1913 en vele latere uitgaven van de hand van Th. Jacquemin; J. VANDEN EYNDE en A. DE MEERLEER, *De nieuwe dienstplichtwet. Commentaar. Wettekst. Koninklijke Besluiten*, 1952; *Militiecode. Commentaar op de dienstplichtwetten en -besluiten. Militievergoedingen. Militaire opeisingen. Reisduiven*, Die Keure, Brugge, 1962, en later. Als recentste studie vermelden we : Luc DE VOS, *Het. effectief van de Belgische Krijgsmacht en de militiewetgeving 1830-1914*, Centrum voor militaire geschiedenis, Kon. Legermuseum, Brussel, 1985 (Bijdragen 20).

en het M.B. van 20.03.1923 dat nieuwe modellen voorschreef³. Dienstplichtwetten werden nog gecoördineerd bij K.B. van 02.09.1957 en van 30.04.1962.

Niet de ontwikkeling van de militie op zich wordt hierna bestudeerd, maar de bescheiden dienaangaande. Ook over de bevoegdheid en de wijzigingen in de benaming van de rechtscolleges die betrokken waren bij de militie (militieraad, geschiktheidsraad, recruteringsraad, revisieraad, herzieningsraad, bestendige deputatie, hof van beroep, enz.), gaan we niet in. We duiden ze aan met de algemene term militierechtscolleges.

3.1.1. Bescheiden vanaf 1924

Voor de documenten ligt de breuklijn in 1924. Toen werd gestart met de invoering van het *individueel telblad / feuillet individuel de recensement (model nr. 1)*, overeenkomstig de modellen gevoegd bij het M.B. van 20.03.1923⁴. Dit individueel telblad, nu *individueel inschrijvingsblad / feuillet individuel d'inscription genoemd*, is nog altijd in voege. Op dat model nr. 1 wordt alle informatie die aan de gemeente wordt medegedeeld, per milicien samengebracht. Het is dan ook het enige document inzake militie dat vanaf 1924 permanent dient bewaard. Hierbij horen de eventuele toegangen, nodig voor zover in het register van het oorspronkelijke inschrijvingsjaar geen verwijzing zit naar het uiteindelijke lichtingsjaar. De telbladen zijn meestal per jaar in alfabetische volgorde ingebonden.

In sommige gemeenten worden de kennisgevingen van beslissingen geordend per individueel dossier, terwijl men daarnaast soms nog dossiers aanlegt van de stukken voorgelegd tot het verkrijgen van een bepaalde beslissing.

De kennisgevingen, waarvan de inhoud overgenomen wordt op model nr. 1 (en de stukken ter staving), hebben geen blijvende waarde. We oordelen het dan ook overbodig ze hier alle te vermelden.

Ze mogen vernietigd worden 30 jaar na de inschrijving van de dienstplichtige op de militielijsten⁵.

³ Dit M.B. van 20.03.1923 is nergens te vinden, noch in de Pasinomie, noch in het B.S., noch in de Verzameling der Wetten, noch in het Bulletin van het min. van B.Z., noch in origineel op het hoofdbestuur van de Militie.

⁴ Dit M.B. van 20.03.1923 is nergens te vinden, noch in de Pasinomie, noch in het B.S., noch in de Verzameling der Wetten, noch in het Bulletin van het min. van B.Z., noch in origineel op het hoofdbestuur van de Militie.

⁵ Brief Ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, Algemene Directie van de Wetgeving en van de Nationale Instellingen. Directie van de Militie, dd. 03.12.1986 (I-86/296).

3.1.2. Bescheiden in de periode 1817 tot en met 1923

Vóór 1924 liggen de zaken iets gecompliceerder. Men zou kunnen van mening zijn dat het volstaat de inschrijvings- en alfabetische registers, de lijsten van vrijen/uitgestelden en de mobilisatieregisters te bewaren. Volgens de voorschriften moesten immers alle gegevens nopens dienstplichtigen medegedeeld aan de gemeenten, daarop voorkomen. Steekproeven wezen uit dat dit vaak niet gebeurde en dat de registers bijgevolg verre van volledig zijn. Dit heeft tot gevolg dat bescheiden die bedoeld waren om een louter tijdelijke en administratieve betekenis te hebben, in die gevallen een grotere betekenis krijgen. Men mag bijgevolg niet overgaan tot vernietiging vooraleer men zich de facto heeft verzekerd van de toestand. Indien hoofdbronnen niet bewaard zijn of slecht werden bijgehouden, moeten secundaire bronnen bewaard blijven.

Inschrijvingsregister / registre d'inscription, werd opgemaakt door de gemeentelijke overheden met de bedoeling (al dan niet door loting) de lichting van volgend jaar samen te stellen. De inschrijving was verplicht en geen enkel motief - zelfs al kon met zekerheid voorspeld worden dat betrokkene zou geschrappt worden - bracht vrijstelling mee voor degene die er wettelijk toe verplicht was. Het register bevat de namen van alle mannelijke Belgen van een bepaalde leeftijd in de gemeente. Tot de wet van 1847 waren gehuwden echter vrijgesteld. Tot 1921 werden ook zekere categorieën van vreemdelingen ingeschreven, later enkel de zgn. bipatriden (cfr. de Frans-Belgische overeenkomst). Vanaf 1870 gebeurde de inschrijving in de gemeente waar de vader (voogd, enz.) zijn werkelijke woonplaats had (art. 11). Voordien was dit volgens het domicilie. De inschrijving moest in principe aangevraagd worden door de betrokkene, maar in de praktijk gebeurde dit door de burgemeester.

Het inschrijvingsregister werd voorgeschreven als

- model litt. G door art. 61 van de wet van 08.01.1817;
- model 1 bij K.B. van 25.10.1873 (overeenkomstig art. 13 van de wet van 03.06.1870 gewijzigd door de wet van 18.09. 1873);
- model 1 bij K.B. van 20.10.1902 (en gewijzigd bij K.B. 14.04.1910), voortaan gevolgd door een alfabetische lijst;
- model 2 bij K.B. van 20.01.1914 in voege tot 1923 met steeds de alfabetische lijst als bijvoegsel. *Register tot inschrijving van de miliciens der lichting gevolgd van ene alfabetische lijst der ingeschrevenen / Registre d'inscription des miliciens de la levée suivi d'une liste alphabétique des inscrits.*

Vanaf 1870 tot de wet van 20.10.1902 dienden de beslissingen van de diverse rechtscolleges erin genoteerd.

De lijst van de uit- en vrijgestelden / Liste des ajournés et des dispensés van X voorgaande jaren (met de namen van degenen die samen met de ingeschrevenen van het jaar behoorden te worden opgeroepen voor de militieraad) werd vanaf 1871 voorgeschreven. Deze lijst werd opgemaakt door de arr. comm. op basis van de lijst opgemaakt door de provinciegouverneur (zie verder na het lotingsregister) en overgemaakt aan de burgemeester om gevoegd te worden bij het inschrijvingsregister. Deze lijst werd voorgeschreven als

- aanhangsel aan het model 1 / annexe au modèle 1 in 1871 (goedgekeurd bij K.B. 23.11.1871) . *Uitgestelden en Ontslagenen. Bijzondere staat te voegen bij het register van inschrijving / Ajournés et dispensés état spécial à joindre au registre d'inscription;*
- model 6 vanaf 1873 : Lijst der uitgestelden en ontslagenen uit de gemeente ... (aansluitend van het inschrijvingsregister, model nr. 1) / *Liste des ajournés et dispensés de la commune de ... (annexe au registre d'inscription modèle n°1);*
- model 6 maar nu als aansluitend bij de alfabetische lijst vanaf 1903 (wet van 20.10.1902) : *lijst der uitgestelden en ontslagenen ... model nr. 6, aansluitend bij de alfabetische lijst nr. 2 / liste des ajournés et des dispensés ... (modèle n° 6), annexe à la liste alphabétique modèle n° 2;*
- afzonderlijk document vanaf 1911 (K.B. 14.04.1910);
- voorbeeld nr. 3 bij K.B. 20.01.1914.

Enigszins verwant is het register CC voorgeschreven in art. 150 van de wet van 08.01.1817.

De inschrijvingsregisters en lijsten van uit- en vrijgestelden, aansluitend van het inschrijvingsregister, moeten bewaard blijven.

Alfabetische lijst van de ingeschrevenen voor de lichting / liste alphabétique des inscrits pour la levée ... werd opgesteld door de burgemeester op basis van het inschrijvingsregister in de eerste helft van de maand volgend op de inschrijvingsperiode. De lijst werd voorgeschreven als

- model litt. I (art. 65 (in feite 69) der wet 08.01.1817);
- model litt. A vanaf 1835 tot 1870;
- model nr. 2 vanaf 1871 (art. 14 der wet 03.06.1870; model gehecht bij het K.B. 23.11.1871 en 25.10.1873);
- model 2 in de wet van 20.10.1902;
- bijvoegsel bij model 1 vanaf 1911 (wet 14.04.1910) : *Alfabetische lijst van de ingeschrevenen der lichting ... Bladwijzer van het inschrijvingsregister / Liste alphabétique des inscrits de la levée Index du registre d'inscription;*

- bijvoegsel bij model 2 bij K.B. van 20.01.1914 (De inhoud bleef ongeveer gelijk, maar het inschrijvingsregister waar het bij hoorde werd toen model nr. 2).

Vanaf 1817 tot 1870 en vanaf 1903 (K.B. 25.10.1873 gewijzigd bij K.B. 20.10.1902, bevestigd in de militiewetten 30.08.1913 en 05.08.1921) moesten de uitspraken van de militierechtscolleges (en de opgave der corpsen) hierop genoteerd (vanaf 1871 tot 1902 op het inschrijvingsregister).

Ook dit register moet bewaard worden.

Naamlijst der milicianen der gemeente ... die op het ogenblik der loting ... aanvraag hebben gedaan tot het verkrijgen van getuigschriften gegrond op den staat van fortuin der familie (of rakende den vermogentoestand der familie hebben gericht / Etat nominatif des miliciens de la commune de ... qui au moment du tirage au sort ont adressé ... des demandes de certificats motivées sur l'état de fortune de la famille. Deze lijst werd door de arr. comm. overgemaakt aan de gemeentelijke administratie met het verzoek zonder uitstel te beslissen.

Deze lijst werd voorgeschreven als

- model 11 bij K.B. van 23.11.1811 en behouden in 1890 en 1902.

Deze aanvraag kon niet enkel op het ogenblik gebeuren, maar ook rechtstreeks bij de gemeente. Bijgevolg is de lijst model nr. 11 niet volledig. Ze komt niet meer voor na 1909. Daar de naamlijst onvolledig is en de beslissing om een attest af te leveren of te weigeren moet voorkomen in het register der beraadslagingen, is bewaring overbodig⁶.

Registers waarin de publicatie van de beslissingen zowel van de militieraden, de provinciale commissie als van het Hof van Beroep en de herzieningsraad moesten genoteerd (*Register der akten tot bekendmaking der beslissingen ... / Registre aux actes de publication des décisions prononçant des exemptions ou des exclusions qui ont été prises tant par les conseils de milice que par la Commission provinciale, la Cour d'Appel et le Conseil de révision*), werden voorgeschreven als

- model 44 gehecht aan het K.B. van 23.11.1871 overeenkomstig art. 46 en 47 van de wet van 03.06.1870 en model 40/4 (register der akten van afkondiging der gedane beroepen strekkende om eene vrijstelling te bekomen ...) gehecht aan het K.B. van 24.11.1881 volgens art. 49bis van de wet op de militie.

⁶ Brief Ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, Algemene Directie van de Wetgeving en van de Nationale Instellingen. Directie van de Militie, dd. 03.12.1986 (I-86/296).

- De wet van 1909 weerhield het niet. Het K.B. van 14.04.1910 verving deze formaliteit door een vermelding op de staat der beslissingen.

In deze registers werd enkel het feit genoteerd dat de beslissingen waren publiek gemaakt, niet de aard van de beslissing, noch wie de betrokkenen waren. Ze hebben dus enkel een beperkt administratief belang.

Mobilisatieregisters (registres de mobilisation) of registers van militairen met verlof moesten ook worden bijgehouden, als

- model JJ door art. 179 van de wet van 08.01.1817;
- modellen A en B gehecht aan het K.B. van 18.10.1874 en 07.08.1877. Volgens art. 7 e.v. van dit K.B. dienden daarin ingeschreven te worden de mannen met onbepaald verlof; volgens M.B. van 27.07.1885 ook degenen met een beperkt verlof van meer dan 6 weken, enz. Deze registers werden enerzijds gehouden door de districtscommandant (model A), anderzijds door de gemeenteoverheid (model B). De gemeenten met meer dan 5000 inwoners moesten een afzonderlijk B-register hebben per klas en eventueel een B-register van de zuivere vrijwilligers. In gemeenten van minder dan 5000 inwoners volstond één register. De registers moesten ingebonden worden.

Na 1909 bleef dit B register bestaan tot 1 februari 1925, waarna de inlichtingen in het bevolkingsregister werden genoteerd (rond. Min. Landsverdediging 17.09.1924).

Deze registers moeten bewaard blijven.

De documenten waarbij de overdracht van miliciens door de gouverneur aan de militaire overheid geschiedde : *Inlijving der Militianen. Opnoemende lijst der mannen die tot den dienst geroepen en voorgesteld zijn aan den gouverneur ... (Later Naamlijst der miliciens tot den dienst opgeroepen en den gouverneur voorgesteld ...) / Incorporation des miliciens. Etat nominatif des hommes (miliciens) appelés au service et présentés au gouverneur ...)* werden voorgeschreven als

- model 48 in K.B. van 23.11.1811 en later behouden;
- hierbij horen de aanvullende lijsten op te maken door de gouverneur en voorgeschreven als model 48 bis en 48 ter in K.B. van 25.10.1873;
- zijn enigszins verwant aan de modellen DD, EE en GG in 1817.

Steekproeven hebben aangetoond dat de inschrijvings- en alfabetische registers onvolledig ingevuld zijn. Bijgevolg is het binnen het raam van de gemeente enkel uit deze documenten af te leiden wie effectief dienst heeft gedaan. Ze moeten dan ook bewaard blijven.

Volledigheidshalve citeren we hierna de modellen die kunnen voorkomen in het gemeentearchief of die door de gemeente dienden opgemaakt. We steunen ons hiervoor op de modellen voorgeschreven door de K.B. van 23.11.1871 en 25.10.1873, die gedurende de volgende decennia grosso modo gelijk bleven. Ze hebben geen permanent belang. Vooraleer de modellen waarvan de inlichtingen moesten overgenomen worden in het inschrijvings-, eventueel het alfabetisch register (b.v. model 40, 42, 43 en 46) te vernietigen, behoort men zich te vergewissen of dit inderdaad gebeurd is.

- 1 bis : *Kennisgeving van de opening van het inschrijvingsregister / Avertissement de l'ouverture du registre d'inscription;*
- 3 : *Lijst van personen ingeschreven in de periode 1-31 : 12 om deel te nemen aan de loting / Liste des personnes inscrites du 1er au 31 déc. ... pour prendre part au tirage au sort. De lijst diende aangeplakt te worden tussen 03.01. en 10.01.) (Opgelet model 3 wordt in 1914 de lijst van uit- en vrijgestelden);*
- 4 : *Kennisgeving van de beslissingen van de burgemeester nopens de inschrijving / Notification des décisions du bourgmestre concernant l'inscription;*
- 7 : *Model van plakbrief;*
- 8 en 9 : *Persoonlijke kennisgevingen;*
- 12-28 en 32 : *Attesten af te leveren door gem. adm.⁷;*
- 29 : *Inventaris der stukken ingediend door de militianen die de vrijstelling of de ontslaging van den dienst der militie vragen / Inventaire des pièces produites pour les miliciens qui réclament l'exemption ou la dispense du service de la milice. In 1902 wordt dit : Lijst der stukken overgelegd door de miliciens die vrijstelling of ontslaging vragen op grond van den vermogentoestand hunner familie ... / Inventaire ... qui demandent des exemptions ou dispenses fondées sur l'état de fortune de leur famille. Deze inventaris werd opgemaakt door de gem. adm. voor de arr. comm. die ze voorlegde aan de militieraad;*
- 29 bis : *Idem maar om andere redenen dan de vermogenstoestand / Idem mais non fondées sur l'état de fortune de la famille;*
- 40 : *Lijst der militianen van het kanton welke de militieraad vrijgesteld of uitgesloten heeft in zijnen zitting van ... / Etat des miliciens du canton que le conseil de milice a exemptés ou exclus dans la session du ...). Deze staten*

⁷ Attest "voorbeeld 13" *Staat betreffende eene aanvraag om een getuigschrift over den vermogenstoestand der familie . État concernant une demande de certificat motivée sur la position de fortune de la famille ...*, dat de gemeenten afleverden indien ze ingingen op de aanvragen (zie model 11) en voorgeschreven bij K.B. 23.11.1871, 25.10.1873 en 20.10.1902, zou belangrijk kunnen zijn voor de sociale geschiedenis. Dit attest moest de milicien echter voorleggen aan de militieraad. Het komt bijgevolg niet voor in gemeentearchief.

werden naar de gemeenten gestuurd; de inhoud werd evenwel overgenomen op het inschrijvingsregister;

- Dit geldt ook voor de gegevens in model nr. 42, 43 en 46 (met beslissingen van het hof van beroep, de herzieningsraad enz.);
- 40 bis : *Waarschuwing aan loteling / Avertissement pour un milicien*;
- 40 ter : Lijst van de zaken in beroep : diende om geafficheerd te worden;
- 42, 43 en 46 : zie onder 40;
- 47 : Bevel van vertrek door gouverneur via gemeente;
- 48/4 : *Inlichtingsblad betreffende een op ... aan de militaire overheid afgeleverden milicien / Bulletin de renseignements concernant un milicien, remis ... à l'autorité militaire ...*;
- 48/5 : *Inlijving der plaatsvervangers. Staat tot inlijving van een rechtstreeks door den milicien aangeboden plaatsvervanger / Incorporation des remplaçants. Etat destiné à l'incorporation d'un remplaçant ...*;
- 51 : *Achterblijvers. Staat betreffende enen militiaan ... / Retardataires. Etat relatif à un milicien ...*;
- 52 : *Wederspannigen. Aangevende lijst ... / Réfractaires. Etat signalétique des jeunes gens*;
- 53 : *Inlijving der wederspannigen. Staat rakende de inlijving ... / Incorporation des réfractaires. Etat relatif à l'incorporation ...*;

Van de bescheiden die geen "gemeentearchief" zijn maar er soms voorkomen en permanente waarde hebben, moet zeker de *Lotingslijst / liste de tirage* vermeld worden. Ze werd voorgeschreven als

- model lett. M. door de wet van 08.01.1817 en op te maken in tweevoud door de militiecommissaris;
- model nr. 5 volgens de wet van 03.06.1870 en op te maken in tweevoud door de arr. comm. per militiekanton⁸ (5) op basis van model nr. 1 en nr. 6.

Lotingslijsten bevatten per militiekanton de definitieve lijst van degenen onder wie zal geloot worden (het inschrijvingsregister bevat in principe alle mannelijke Belgen van een bepaalde leeftijd; ze zijn dus niet identiek), het getrokken nummer, de beslissingen van de militierechtscolleges, de aanduiding van het corps waartoe de milicien behoort, eventuele weerspannigen (réfractairen) en de beslissingen hen betreffende en eventuele motieven die voor vrijstelling werden aangevoerd.

⁸ Voor de organisatie van de loting werden 303 militiekantons ingesteld K.B. 25.10.1870; later werden nog wijzigingen doorgevoerd, bv. K.B. 15.06.1875 en 15.06.1885.

Bij het lotingsregister horen de *Lijsten van de uiten vrijgestelden per militiekanton van de laatste drie jaar / Relevé des miliciens antérieures qui ont obtenu une dispense provisoire du service ou de l'incorporation*. Op basis van deze lijsten maakte de arr. comm. de lijst van uitgestelden en vrijgestelden per gemeente op en maakte ze over aan de burgemeester die ze moest voegen bij het inschrijvingsregister.

Deze lijsten werden voorgeschreven

- eventjes als model nr. 6 (K.B. 23.11.1871) : *Uitgestelden en ontslagenen. Algemene lijst / Ajournés et dispensés. Liste générale*. Hieruit trok de arr. comm. voor elke gemeente een *inzonderlijke staat* te hechten aan het inschrijvingsregister model nr. 1 / *état spécial à joindre au registre d'inscription modèle n°1*;
- kort daarna werd deze lijst (ex-model nr. 6) het aanhangsel bij model nr. 5 / *annexe au modèle n°5* (K.B. 25.10.1873) : *lijst van de miliciens der vorige jaren die ... een tijdelijke ontslaging bekwamen op grond van ... / relevé des miliciens des années antérieures qui ont obtenu une dispense provisoire du service ou de l'incorporation*, terwijl de lijst die hieruit getrokken werd door de arr. comm. voor gebruik op gemeentelijk vlak model nr. 6 werd;
- in 1902 bleef de algemene lijst fungeren als bijlage bij voorbeeld nr. 5, de gemeentelijke lijst bleef voorbeeld nr. 6, maar nu als aanhangsel van nr. 2 (de alfabetische lijst);
- in 1914 (K.B. 20.01.1914) bevatte model nr. 41 de lijst van de uitgestelden en ontslagenen van het kanton.

Na de afschaffing van de loting komen natuurlijk geen lotingsregisters meer voor. Bij K.B. van 20.01.1914 werd voorgeschreven dat de alfabetische lijst van de ingeschrevenen van de lichte nu in tweevoud moest verstrekt worden aan de arr. comm. als model 5.

3.2. MILITIEVERGOEDINGEN

De wetten van 03.06.1870 en 05.04.1875 en het K.B. van 31.08.1875 legden de regeling inzake militievergoedingen vast. Ze werden nadien herhaaldelijk aangepast⁹. De gebruikte formulieren blijven niet in de gemeente. Ze worden alle verstuurd. De gemeente fungeerde en fungeert immers enkel als uitreikingsdienst van formulieren, als controleorgaan van ingevulde

⁹ B.v. wetten van 30.06.1896, 21.03.1902, 30.08.1913 (B.S. 31.08.1913) ... 09.07.1951 (B.S. 29.07.1951), K.B. 12.10.1951 tot uitvoering van deze wet (met modellen) en K.B. 13.10.1951 (B.S. 14.10.1951), min. ond. 27.10.1951 betreffende de toekenning van militievergoeding (B.S. 29-30.10.1951), K.B. 17.01.1964, 02.04.1965, 12.11.1968 ...

gegevens en als doorgeefluik. De aanvraag wordt gedaan via het gemeentebestuur. Vroeger werd ze, vergezeld van een met redenen omkleed advies, doorgestuurd naar de arr. comm. Op verslag van de arr. comm. deed de militieraad uitspraak. Nu wordt de beslissing genomen op het ministerie van B.Z., Bestuur der militievergoedingen. Enkel bij positieve beoordeling van de aanvraag wordt de gemeente op de hoogte gebracht.

De gemeente noteert deze aanvragen. Daartoe houdt ze twee registers bij, één voor de aanvragen van de gewone miliciens en één voor de aanvragen van de wederopgeroepen. In 1954 werd nauwkeurig de inhoud voorgeschreven¹⁰. De registers komen echter vroeger voor, vaak vanaf 1951, wanneer de regeling van de toekenning van de militievergoeding werd gewijzigd. Dit verhindert niet dat sommige gemeenten al vroeger kunnen overgegaan zijn tot het noteren van hun administratieve stappen inzake militievergoedingen in een register.

Dossiers met sociale gegevens (inkomen, loon) kunnen voorkomen in de gemeente, nl. als het nuttig geoordeeld werd een dubbel van de formulieren die moesten overgemaakt worden bij te houden. Dit was en is echter niet voorgeschreven. Steekproeven wezen uit dat dergelijke dossiers slechts zelden voorkomen. Meestal gaat het om enkele individuele gevallen.

Omdat de vraag om militievergoeding op zich reeds een aanwijzing kan zijn van de sociale toestand van de milicien worden de registers met de aanvragen en de eventuele voorlopers onder de vorm van staten, lijsten, overzichten of steekkaarten, bewaard.

Dat de militievergoedingen voor de wet van 1951 werden uitbetaald door de gemeente (en nog vroeger door de ontvanger van belastingen) kan sporen hebben nagelaten. Zo zijn er op het Stadsarchief te Gent bescheiden i.v.m. teveel betaalde vergoedingen, ontvangsbewijzen, kasstaten van de dienst etc. Dergelijke uitvoeringsstukken komen evenwel voor vernietiging in aanmerking.

¹⁰ Min. ond. B.Z., Bestuur der Militie, 25.02.1954.

DEEL 2
-
SELECTIELIJST

BEWARINGS- EN Vernietigingslijsten¹**TOELICHTING BIJ HET GEBRUIK**

Bijgaande bewarings- en vernietigingslijst van gemeentebescheiden betreffende de functies burgerlijke stand (met begraafplaats en lijkbezorging), bevolkingsdienst en verkiezingszaken, militie en militievergoeding en financiën (comptabiliteit en fiscaliteit), werd opgesteld in het kader van de archiefwet. Artikel 5 van deze wet van 24 juni 1955 (B.S. 12.08.1955) maakt immers het vernietigen van mm gemeentebescheiden slechts mogelijk mits toestemming van de algemene rijksarchivaris of van diens gemachtigden. Het artikel verplicht evenwel niet tot vernietiging. Het spreekt echter voor zich dat bij de huidige aangroei, vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende bescheiden een noodzakelijke voorwaarde is om niet alleen de bewaring van het waardevolle mogelijk te maken, maar ook het overzicht ervan te behouden en de toegankelijkheid te verzekeren. Door regelmatig te vernietigen voorkomt men o.m. plaatsgebrek en onnodige investeringen.

De bewaringsvoorschriften gelden ongeacht de drager waarop de informatie voorkomt, dus ook op band, schijf microfilm, microfiche, ponskaart, enz. Er mag aan herinnerd worden dat aan de bewaring van de meeste van deze dragers kwaliteitseisen worden gesteld die hoger liggen dan bij de traditionele informatiedragers.

Bescheiden aangeduid met het teken ° die dateren van 1946 en later kunnen onder de verantwoordelijkheid van de gemeentearchivaris - bij ontstentenis onder de verantwoordelijkheid van het College van burgemeester en schepenen - vernietigd worden.

De toelating van de algemene rijksarchivaris blijft vereist :

- voor de comptabiliteits- en fiscaliteitsbescheiden ouder dan 1947,
- voor de paspoorten ouder dan 15.08.1948,
- voor alle andere bescheiden die in de lijst voorzien zijn van het teken ° maar ouder zijn dan 1946,
- voor alle bescheiden die niet met het teken ° werden aangeduid en dit ongeacht hun ouderdom,
- voor alle bescheiden die niet voorkomen op de lijst.

Die toelating wordt het best voor schijven van 5 of 10 jaar aangevraagd.

¹ Gepubliceerd in: MARÉCHAL, Griet. *Bewaring en vernietiging van gemeentearchieven Richtlijn en advies*, Brussel, 1986, p 95-97.

Het gebruik van een vernietigingsborderel binnen de gemeente is sterk aan te bevelen. Een voorbeeld wordt in bijlage gegeven. Voor de bescheiden waarvan de toelating tot vernietigen aan de algemene rijksarchivaris wordt gevraagd, moet steeds de omschrijving van de inhoud met data, vorm en omvang worden vermeld.

Bij de betrokken ministeriële diensten - voor de comptabiliteits- en fiscaliteitsbescheiden was dit bij de provincie Oost-Vlaanderen - werden de administratieve bewaartermijnen gevraagd voor de bescheiden die niet permanent moeten worden bewaard. Indien enkel "vernietigen" vermeld staat, betekent dit dat geen bewaringstermijn werd medegedeeld door de administratie (b.v. inzake B.S.) of dat het om oude documenten gaat die niet meer in gebruik zijn en geen administratief nut meer hebben (b.v. militie). Over de bewaringstermijn oordeelt dan het C.B.S. "Bewaren" betekent permanent bewaren. De andere bewaartermijnen zijn administratieve minimumtermijnen, d.w.z. dat in eerste aanleg geen overbodige verlengingen zijn ingebouwd. Verlenging in deze is een aangelegenheid van de administratie zelf.

Vooraleer tot vernietiging over te gaan, moet steeds worden nagegaan of het basisdocument bewaard is. Het hoeft geen betoog dat wanneer dit niet het geval is, de bewaring van andere documenten zich opdringt. Zo komt het grootboek van de secretaris normaliter niet voor permanente bewaring in aanmerking. Bleef echter het grootboek van de ontvanger niet bewaard, dan zal dit van de secretaris behouden blijven.

Verfilming of copiëring kan geen reden zijn om bescheiden die permanent moeten worden bewaard, te vernietigen.

Bij de vernietiging (en het vervoer ter vernietiging) moet erover gewaakt worden dat van de gegevens geen misbruik kan gemaakt worden.

Vooraleer de verschillende functies aan de beurt komen volgen eerst enkele algemene bewarings- en vernietigings-voorschriften inzake bescheiden die bij elke functie kunnen voorkomen.

3. MILITIE EN MILITIEVERGOEDINGEN¹

3.1. MILITIE

N.B. Documenten van voor 1817 die b.v. de garde nationale, de conscriptie en vrijwilligers betreffen en documenten inzake schutterij en burgerwacht blijven bewaard.

3.1.1. Documenten vanaf 1924

- Individueel telblad (model nr. 1), nu individueel inschrijvingsblad genoemd, en de eventuele noodzakelijke toegangen : bewaren.
- ° Andere modellen (behalve nr. 1) : 30 jaar nadat de dienstplichtige op de militielijsten werd ingeschreven bewaren.

3.1.2. Documenten uit de periode 1817-1923

- Inschrijvingsregister/registre d'inscription met de daarbij te voegen lijst van de uit- en vrijgestelden (voor de modelnummers zie p. 49-51) : bewaren.
- Alfabetische lijst van de ingeschrevenen voor de lichting/liste alphabétique des inscrits pour la levée (voor de modelnummers zie p. 51) : bewaren.
- Mobilisatieregisters of verlofregisters/registres de mobilisation (voor de modelnummers zie p. 52-53) : bewaren.
- Inlijving der Militianen. Opnoemende lijst der mannen die tot den dienst geroepen en voorgesteld zijn aan den gouverneur (later Naamlijst der miliciens tot den dienst opgeroepen en den gouverneur voorgesteld)/Incorporation des miliciens. Etat nominatif des hommes (later miliciens) appelés au service et présentés au gouverneur (voor de modelnummers zie p. 53) : bewaren.
- De lotinglijst/liste de tirage en de bijhorende lijsten van de uit- en vrijgestelden per militiekanton, alhoewel geen gemeentearchief, komt er soms voor (voor de modelnummers zie p. 55-56) : bewaren.
- Naamlijst der milicianen der gemeente... die op het ogenblik der loting ... aanvraag hebben gedaan tot het verkrijgen van getuigschriften gegrond op den staat van fortuin der familie of rakende den vermogentoestand der familie/État nominatif des miliciens de la commune de ... qui au moment du tirage au sort ont adressé ... des demandes de certificats motivées sur l'état de fortune de la famille (voor de modelnummers zie p. 51-52)

¹ Gepubliceerd in: MARÉCHAL, Griet. *Bewaring en vernietiging van gemeentearchieven Richtlijn en advies*, Brussel, 1986, p 103-105.

- komen voor vernietiging in aanmerking indien de beraadslagingen bewaard zijn.
- Lijst der militianen van het kanton welke de militieraad vrijgesteld of uitgesloten heeft in zijnen zittijd van ... / état des miliciens du canton que le conseil de milice a exemptés ou exclus dans la session du ... (model nr. 40.) : vernietigen indien de inlichtingen werden overgenomen in de voorgeschreven bescheiden.
- Lijsten als hiervoor maar met beslissingen van het hof van beroep, de herzieningsraad enz. (model nr. 42, 43 en 46) . idem.
- Register der akten tot bekendmaking der beslissingen/Registre aux actes de publication des décisions (voor de modelnummers zie p. 52) : vernietigen.
- Bescheiden vermeld op p. 54-55 die - eerder uitzonderlijk - kunnen voorkomen in het gemeentearchief : vernietigen.

3.2. MILITIEVERGOEDINGEN

Enkel de overzichten onder welke vorm ook van de aanvragers (meestal registers waarin de aanvragen vanaf 1951/54 werden genoteerd) moeten bewaard worden.

AFKORTINGEN¹

A.O.	=	Algemene onderrichtingen
A.R.G.C.	=	Algemeen reglement op de gemeentelijke comptabiliteit
B.D.	=	Bestendige Deputatie
B.S. + datum	=	Belgisch Staatsblad
B.S.	=	Burgerlijke Stand
B.W.	=	Burgerlijk Wetboek
B.Z.	=	Binnenlandse Zaken
C.B.S.	=	College van Burgemeester en Schepenen
C.O.O.	=	Commissie van openbare Onderstand
G.R.	=	Gemeenteraad
Ia.	=	Identiteitsbewijzen
I.K.	=	Identiteitskaarten
K.B.	=	Koninklijk besluit
M.B.	=	Ministerieel besluit
Min. omz.	=	Ministeriële omzendbrief
Min. ond.	=	Ministeriële onderrichting
Min. rond.	=	Ministerieel rondschrjven
N.I.S.	=	Nationaal Instituut voor de Statistiek
O.C.M.W.	=	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
R.B.	=	Regentsbesluit

¹ Gepubliceerd in: MARÉCHAL, Griet. *Bewaring en vernietiging van gemeentearchieven Richtlijn en advies*, Brussel, 1986, p 111.